

ChristenUnie

VOORUITZIEN CHRISTELIJK-SOCIAAL PERSPECTIEF

Samenvatting Verkiezingsprogramma ChristenUnie 2010-2014

VOORAF

Beste lezer,

Het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen van 9 juni 2010 is op 24 april door het Uniecongres vastgesteld. In dat programma zijn de plannen van de ChristenUnie voor de komende periode uitgestippeld. Het is nogal een omvangrijk document. Voor degenen die graag willen weten wat die plannen zijn, maar niet het hele programma willen of kunnen doorlezen, hebben we deze samenvatting gemaakt. Voor de volledige tekst kunt u kijken op www.christenunie.nl. We hopen en bidden dat dit programma mag bijdragen aan een Nederland waar je kinderen wilt laten opgroeien, dat kan omgaan met verschillen en werkt aan een sociale en duurzame economie.

Menno van Hulst
Directeur partijbureau

INHOUDSOPGAVE

VOORAF	3
INHOUDSOPGAVE	4
ALLES DRAAIT OM VERTROUWEN	6
De ChristenUnie werkt aan een gezonde, duurzame economie	6
Verschillen mogen er zijn	6
De ChristenUnie staat voor een politiek van hoop	6
HOOFDSTUK 1: BLOEIENDE SAMENLEVING	10
Buurten worden veiliger	10
De samenleving heeft duidelijke grenzen nodig	10
Nieuwkomers horen erbij	10
Vluchtelingen verdienen bescherming	10
Kinderen kunnen veilig en gezond opgroeien	10
Het onderwijs wordt inspirerender	11
Sport, kunst en cultuur doen mensen goed	11
De zorg wordt beter en goedkoper	11
Elk leven verdient bescherming	11
Kwetsbare mensen hebben recht op hulp	11
Iedereen krijgt de kans om mee te doen	11
HOOFDSTUK 2: DUURZAME ECONOMIE	14
Een sterk bedrijfsleven is goed voor iedereen	14
We kunnen de economie nu duurzaam maken	14
Ondernemen moet weer leuk worden	14
Steeds meer bedrijven gaan verantwoord ondernemen	14
Een collectieve rustdag is goed voor de samenleving	14
Meer mensen gaan langer werken	14
Het wordt gemakkelijker om arbeid en zorg te combineren	15
De woningmarkt wordt rechtvaardiger	15
We moeten zuinig zijn op de ruimte	15
De kilometerheffing helpt tegen files én is beter voor het milieu	15
De dijken gaan omhoog	15
We hebben hart voor de boeren	15
We schakelen zo snel mogelijk over op duurzame energie	16
HOOFDSTUK 3: DIENSTBARE OVERHEID	20
Het vertrouwen tussen overheid en burger vraagt herstel	20
We houden de democratie dicht bij de burger	20
Ontwikkelingshulp mag niet worden afgeschaft	20

We hebben een veelzijdig leger nodig	20
De Europese Unie heeft veel goeds bereikt	21
De Europese Unie krijgt voorlopig geen uitbreiding	21
Het Midden-Oosten vraagt van alle partijen een vredegerichte houding	21
We trekken lessen uit de financiële crisis	21
De AOW-leeftijd gaat omhoog naar 67 jaar	21
De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten	21

ALLES DRAAIT OM VERTROUWEN

De ChristenUnie is een christelijke partij. Ons streven is om navolgers te zijn van Jezus Christus, en dat willen we laten zien in onze politieke keuzes. De politiek is er om de samenleving te laten bloeien, om de vrijheid van mensen te verdedigen en om alles wat kwetsbaar is te beschermen. In het kabinet-Balkenende (2007-2010) heeft de ChristenUnie laten zien dat we die woorden ook met daden waar willen maken. Wij hebben ons land met allerlei maatregelen een stuk gezins- en kindvriendelijker gemaakt, we hebben ons bijvoorbeeld ingezet voor duurzame energie, schoon water en veilige dijken. En we hebben maatregelen genomen om de jeugdwerkloosheid te verminderen. In dat spoor wil de ChristenUnie verder.

Het wordt de komende jaren niet simpel. De financiële crisis van de afgelopen jaren heeft het vertrouwen tussen burgers, in banken, bedrijven en overheden flink beschadigd. De overheid moet er hard aan werken om dat vertrouwen te herstellen, door zich dienstbaar op te stellen aan de burgers en de samenleving. Zonder vertrouwen kan de economie zich niet herstellen. Alles draait om vertrouwen.

DE CHRISTENUNIE WERKT AAN EEN GEZONDE, DUURZAME ECONOMIE

Om ons land weer financieel gezond te krijgen, moeten we bezuinigen. Wij mogen de volgende generaties niet met een enorme staatsschuld opzadelen. De ChristenUnie ziet de crisis als een kans om een duurzame economie op te bouwen, die niet ten koste gaat van natuur en milieu en ook niet van mensen. Maar dat kan alleen als de overheid en de burgers samen aan de slag gaan. Dat begint bij het bezuinigen op de overheid, op ambtenaren dus, maar ook op bijvoorbeeld de zorg, uitkeringen en de hypotheekrenteaftrek. Daarbij worden de mensen die het zelf niet redden ontzien. Van iedereen wordt de komende jaren een bijdrage verwacht. Dat kan ook in zo'n rijk land als het onze. Zeker als de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

VERSCHILLEN MOGEN ER ZIJN

Het gaat de komende jaren niet alleen om de financiën, het gaat ook om de vraag hoe we in Nederland met verschillen omgaan. In ons land wonen heel veel mensen met verschillende afkomsten, culturen en geloven. Dat vraagt van ons allemaal dat we elkaar de ruimte geven om anders te zijn. Iedereen mag zijn eigen geloof en overtuiging hebben. Dat is een van de grootste rijkdommen van ons land. Daarom hebben we allerlei soorten omroepen, zorginstellingen en bijvoorbeeld jeugdwerk. Elkaar de vrijheid geven om te

kiezen, is de beste manier om goed met verschillen om te gaan.

DE CHRISTENUNIE STAAT VOOR EEN POLITIEK VAN HOOP

Een perfecte samenleving bestaat niet. Maar we moeten wel alles doen om de samenleving en de wereld vreedzamer en rechtvaardiger te maken. De politiek van de ChristenUnie is een politiek van geloof en hoop. Ons geloof in God geeft ons de hoop op een nieuwe start voor de samenleving en uiteindelijk op de komst van zijn vreedrijk. In die hoop steken we de handen uit de mouwen en doen we wat we kunnen doen.

In de komende regeerperiode werkt de ChristenUnie aan drie doelen:

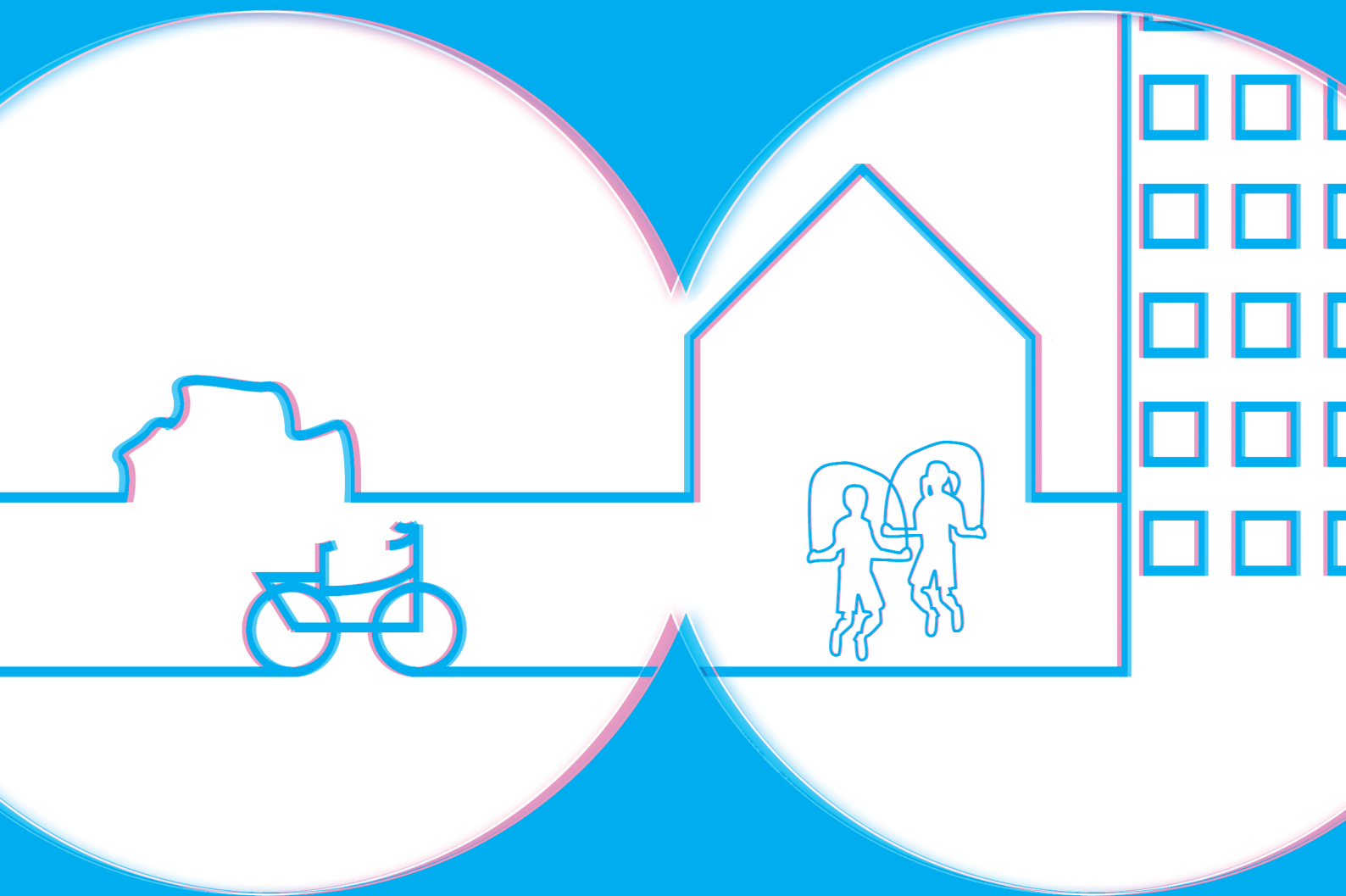
- **BLOEIENDE SAMENLEVING**
- **DUURZAME ECONOMIE**
- **DIENSTBARE OVERHEID**

ChristenUnie

**EEN LAND WAAR
JE KINDEREN WILT
LATEN OPGROEIEN**

BLOEIENDE SAMENLEVING

Niemand leeft voor zichzelf; we zijn als mensen altijd op elkaar aangewezen. Heel veel mensen zijn actief in vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen, kerken, ze steunen goede doelen, helpen mee in de school van hun kinderen en het verzorgingshuis van hun ouders. Een bloeiende samenleving is een samenleving waar mensen zich actief inzetten.

BUURTEN WORDEN VEILIGER

Een schone, veilige en dus leefbare buurt is een buurt waarin jongeren veilig naar school gaan, waarin kinderen op speelveldjes spelen, waarin hun ouders met een gerust hart wonen, werken en winkelen en waarin ouderen van de oude dag genieten. Als mensen zich niet veilig voelen, leggen ze minder snel contact of trekken ze weg uit hun wijk. De ChristenUnie vindt veiligheid op straat en in de wijk heel belangrijk. Daar moet ieder op zijn eigen manier een steentje aan bijdragen, door op te letten, door mee te doen en lokale bedrijfjes en winkels te stimuleren. De overheid moet jongeren waar nodig helpen om een goede startkwalificatie te halen, een goede school, een stageplek of een baan te vinden. Jongeren hebben plekken nodig om te relaxen en te sporten, dan wordt de overlast vanzelf minder.

DE SAMENLEVING HEEFT DUIDELIJKE GRENZEN NODIG

Meer agenten op straat is mooi, maar niet genoeg om criminaliteit te bestrijden. De overheid moet vooral duidelijk zijn en grenzen stellen. Daarbij past geen gedoogbeleid: foute dingen moeten we niet door de vingers zien. De ChristenUnie wil dat criminaliteit sneller bestraft wordt en dat drugs worden aangepakt. Coffeeshops moeten verdwijnen en jongeren onder de 18 mogen geen drugs bij zich hebben of gebruiken, er moet een blowverbod komen en softdrugs moeten net zo worden behandeld als harddrugs.

NIEUWKOMERS HOREN ERBIJ

De komst van migranten naar Nederland heeft onze samenleving in veel gevallen verrijkt, maar versterkt in problematische wijken de problemen. Veel mensen voelen zich daarvoor niet thuis in hun eigen land, veel nieuwkomers voelen zich buitenstaanders. Ook daar kunnen we alleen met z'n allen iets aan doen. Het belangrijkste is dat iedereen erkent dat alle mensen gelijkwaardig zijn, ondanks alle verschillen. In ons land heeft iedere burger vrijheid van godsdienst en meningsuiting. Dat vraagt respect voor elke levensbeschouwing. Een hoofddoekje is dus geen probleem, maar

als een boerka de situatie onveilig maakt, moeten we die verbieden. In Nederland zijn kerk en staat gescheiden. Dat betekent dat de overheid geen verschil maakt tussen het ene of het andere geloof. We moeten nieuwkomers helpen zich als goede burgers van dit land te gedragen. Niet alleen door middel van een inburgeringsexamen, maar ook door mee te doen, in een baan of vrijwilligerswerk. Dat is meteen de beste manier om zo snel mogelijk Nederlands te leren.

VLUCHTELINGEN VERDIENEN BESCHERMING

Het opkomen voor de vreemdeling is een christelijke roeping. Nederland moet vluchtelingen helpen, bij voorkeur dicht bij het land waar ze vandaan komen. Het vluchtelingenbeleid is de afgelopen jaren vooral streng geweest, het wordt nu tijd voor een menselijker, humaner beleid. Asielzoekers hebben na drie maanden recht op taalonderwijs en mogen dan ook werk zoeken. Ze hebben vooral recht op een snelle en zorgvuldige procedure. Niemand mag worden teruggestuurd naar het land van herkomst als dat gevaar voor leven of vrijheid oplevert. De leefomstandigheden voor asielzoekers en vooral voor kinderen, moeten sterk worden verbeterd. Alleen in het uiterste geval mogen asielzoekers in een gevangenis worden ondergebracht, maar kinderen horen daar absoluut niet. De enige manier om echt te voorkomen dat steeds meer economische vluchtelingen onze kant op komen, is ervoor zorgen dat de situatie in de landen van herkomst verbetert.

KINDEREN KUNNEN VEILIG EN GEZOND OPGROEIEN

Kinderen moeten veilig en gezond kunnen opgroeien. Daar gaat het om in Jeugd- en Gezinsbeleid. Gezinnen moeten zoveel mogelijk worden ondersteund. In de Centra voor Jeugd en Gezin die de komende jaren in elke wijk of dorp moeten komen, kunnen ouders en kinderen met alle vragen over opvoeding terecht. Gezinnen worden financieel ondersteund met een budget per kind en gratis schoolboeken. De ChristenUnie wil schooluitval en spijbelen aanpakken, en de eigen kracht van kinderen en ouders versterken, zodat ze hun problemen zelf beter kunnen aanpakken. De jeugdhulpverlening moet gezinnen daarbij ondersteunen. Het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren moet verboden worden. Jongeren moeten betere seksuele voorlichting krijgen, waarbij de nadruk meer ligt op de betekenis van relaties dan puur op het gebruik van voorbehoedsmiddelen. Jongeren moeten weerbaarder worden gemaakt tegen ongewenst vrijen. De ChristenUnie wil ouders meer

in de gelegenheid stellen om werk en gezin te combineren, bijvoorbeeld door het ouderschapsverlof uit te breiden en te stimuleren dat mensen meer thuis kunnen werken of op tijden die voor het gezin beter uitkomen. Op die manier kunnen mensen hun eigen keuzes maken.

HET ONDERWIJS WORDT INSPIRERENDER

Onderwijs is geen kostenpost, maar een investering. De overheid moet erop toezien dat de kwaliteit van het onderwijs goed is, maar zich verder niet te veel met de scholen bemoeien. Daar gaan schoolbesturen, leerkrachten en ouders zelf over. We hebben in Nederland gelukkig vrijheid van onderwijs. Als de overheid meer vertrouwen heeft in het vakmanschap van leerkrachten en minder regels oplegt, is er veel meer tijd voor echt inspirerend onderwijs. De maatschappelijke stage moet worden uitgebreid. Dit biedt leerlingen een mooie kans om een bijdrage te leveren aan de samenleving en kennis te maken met beroepsgebieden. Om het aantal voortijdig schoolverlaters te verlagen, moeten vmbo en mbo beter op elkaar gaan aansluiten en moeten er binnen het vmbo 6-jarige vakopleidingen komen. Mbo's moeten zich meer concentreren op waar zij goed in zijn. Het aantal verschillende opleidingen en vakken moet naar beneden, de kwaliteit moet omhoog en de aansluiting op de praktijk moet beter. Op veel hbo-instellingen wordt te weinig uren les gegeven en zijn colleges te massaal. Hbo-instellingen moeten meer investeren in goed opgeleide docenten die de tijd krijgen om leerlingen ook individueel te begeleiden. De basisbeurs moet behouden blijven. Er komt een studiebeurs voor studenten uit ontwikkelingslanden.

SPORT, KUNST EN CULTUUR DOEN MENSEN GOED

De ChristenUnie hecht veel waarde aan zowel breedtesport als topsport. Sport brengt mensen samen en is een middel om de volksgezondheid te bevorderen, en overgewicht en diabetes tegen te gaan. Om meer jongeren meer aan het sporten te krijgen, worden sportverenigingen bij de sportlessen in het basis- en voortgezet onderwijs betrokken. Ook via topsport kun je je talenten ontplooiën. Topsporters kunnen een positief rolmodel zijn. Sporters met een handicap moeten binnen bestaande verenigingen meer ruimte krijgen. De ChristenUnie wil ook de deelname aan kunst en cultuur in de samenleving stimuleren. Dit draagt bij aan de vorming van een gemeenschappelijke identiteit en aan de ontwikkeling van talenten. Via cultuureducatie en amateurkunst kunnen kinderen en volwassenen hun culturele en creatieve talenten ontdekken en ontplooiën. Dit blijkt een goede manier te zijn om het leervermogen van kinderen en jongeren te stimuleren en om ouderen actief en gezond te houden. Bovendien is een regio met een aantrekkelijk cultureel klimaat voor veel bedrijven een pluspunt om zich er te vestigen.

DE ZORG WORDT BETER EN GOEDKOPER

In Nederland is de zorg voor iedereen goed geregeld.

Dat moet ook zo blijven, ook al neemt de vraag naar zorg steeds toe omdat er steeds meer ouderen komen. Om de zorg betaalbaar te houden, zijn maatregelen nodig. Voorwaarde is dat de solidariteit tussen mensen in stand blijft, zodat mensen waar nodig voor elkaar betalen. En de zorg moet vooral ook menswaardig blijven. Door betere samenwerking in de zorg en een goede eerste opvang, bijvoorbeeld de huisarts of het Centrum voor Jeugd en Gezin, kunnen de kosten van de zorg omlaag. De hoogte van de ziektekostenverzekering en van het eigen risico moet afhankelijk worden van het inkomen. Niet alle nieuwe medische behandelingen hoeven meteen in het basispakket te worden opgenomen, wel heeft iedereen aan het eind van zijn leven recht op goede zorg en begeleiding. Daar moet meer geld en aandacht voor komen. Door een gezonde leefstijl te stimuleren, kunnen overgewicht en veel ziekten worden voorkomen.

ELK LEVEN VERDIENT BESCHERMING

De waarde van het menselijk leven hangt niet af van prestaties, gezondheid, leeftijd of een handicap. Al het leven verdient volle bescherming en zorg. De overheid heeft de taak om iedereen te beschermen die dat zelf niet kan, zoals ongeboren kinderen of mensen aan het eind van hun leven. De ChristenUnie wil dat al het mogelijke wordt gedaan om mensen alternatieven aan te bieden voor euthanasie en abortus. Bijvoorbeeld door opvang van tienermoeders, uitbreiding van het onderzoek naar nieuwe medicijnen voor ernstige ziekten en uitbreiding van hospices, waar mensen aan het eind van hun leven de nodige zorg en aandacht krijgen.

KWETSBARE MENSEN HEBBEN RECHT OP HULP

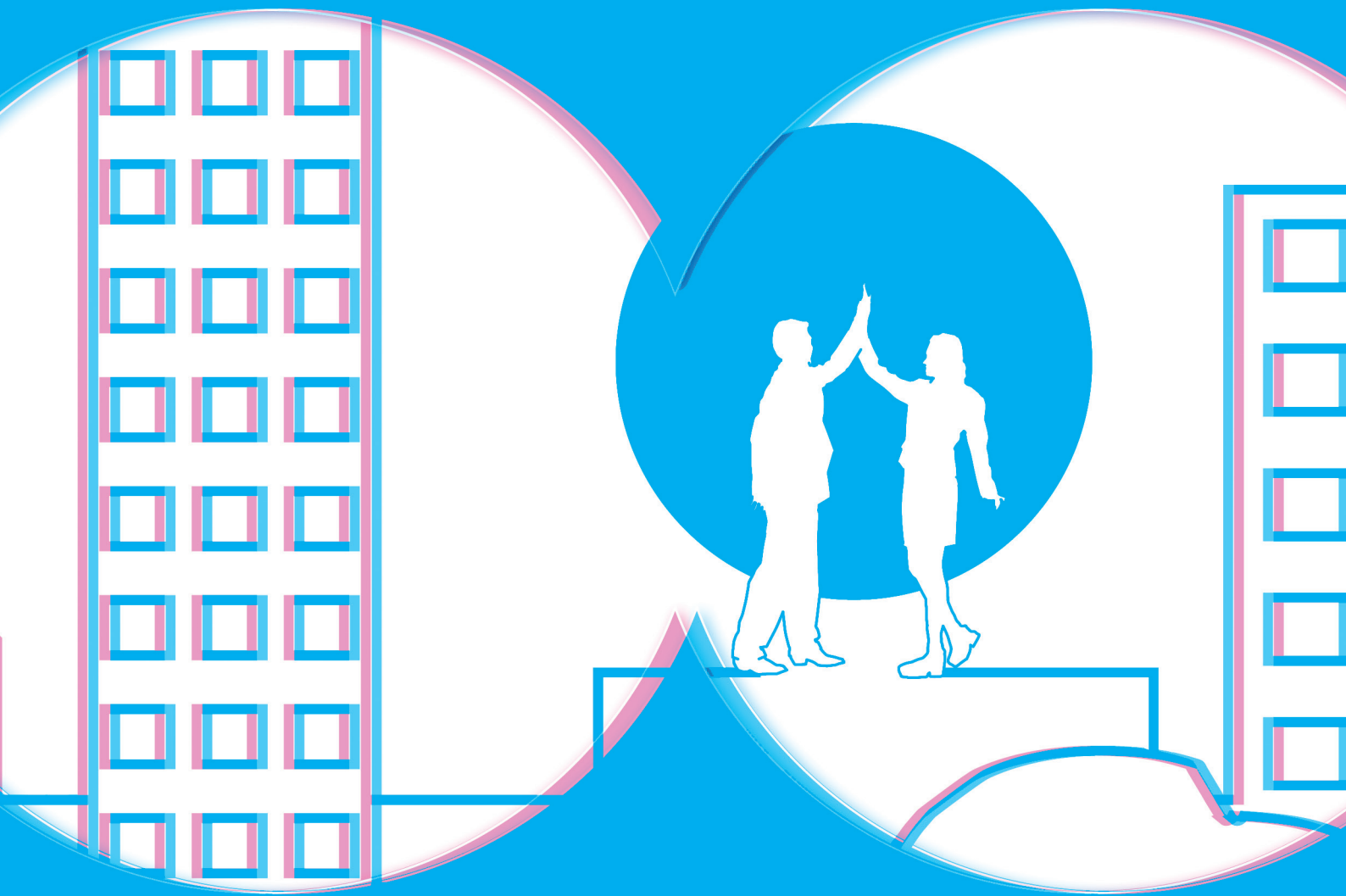
Het armoedeprobleem in onze samenleving neemt toe. Een van de grootste oorzaken van armoede zijn schulden, vooral ook onder jongeren. Kinderen moeten beter leren omgaan met geld en ook leren sparen. Kwetsbaar zijn ook de daklozen, ex-gedetineerden en prostituees. Zij hebben hulp nodig om een goede plek te vinden in de maatschappij. Op scholen, in jeugdcentra en asielzoekerscentra moet goede voorlichting worden gegeven. Pooierboys moeten hard worden aangepakt, de slachtoffers moeten beter worden opgevangen.

IEDEREEN KRIJGT DE KANS OM MEE TE DOEN

Ieder mens is uniek geschapen. Ieder mens is evenveel waard. Daarom mag niemand buitengesloten of gediscrimineerd worden. Iedereen moet kunnen meedoen in onze samenleving: mannen, vrouwen, allochtonen, homoseksuelen en gehandicapten. Om verschillen meer te leren waarderen, is het belangrijk dat mensen elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan, ook op scholen. Mensen met beperkingen moeten de kans krijgen om zo zelfstandig mogelijk te zijn, in de manier waarop ze wonen en als dat mogelijk is ook in hun werk. Geweld tegen minderheden moet worden bestraft. Er moeten gerichte maatregelen komen tegen discriminatie van en geweld tegen homo's.

ChristenUnie

**EEN LAND DAT
KAN OMGAAN MET
VERSCHILLEN**

DUURZAME ECONOMIE

Nederland is een ondernemend land én een land van ondernemers. De crisis heeft veel bedrijven flink geraakt. De export en de vraag naar producten zijn ingeklapt, de werkloosheid is gestegen. Maar gelukkig begint de economie weer te groeien. En juist nu moeten we de kans grijpen om over te schakelen naar een duurzame economie.

EEN STERK BEDRIJFSLEVEN IS GOED VOOR IEDEREEN

Hoe klein we ook zijn, Nederland is de zestiende economie ter wereld, doordat we heel veel zaken doen met het buitenland. Ondernemingen zijn van groot belang voor onze samenleving. Ten eerste omdat bedrijven banen opleveren, maar ook omdat ze voor innovaties zorgen: nieuwe producten en slimmere manieren van werken. En daar moet Nederland het van hebben om het te winnen van concurrenten in bijvoorbeeld China of Oost-Europa. Een sterk bedrijfsleven is goed voor ons allemaal. En als Nederland koploper wil blijven op het gebied van innovatie, dan moeten we veel meer investeren in kennis. Vooral in de sectoren waar Nederland heel goed in is: water(technologie), landbouw, scheepsbouw, binnenvaart en de olieverwerkende industrie.

WE KUNNEN DE ECONOMIE NU DUURZAAM MAKEN

Het bedrijfsleven heeft harde klappen gekregen van de economische crisis. Nu moeten we ervoor zorgen dat het bedrijfsleven zich weer kan herstellen. Maar economische groei is geen doel op zich, het is een middel om de samenleving te ontwikkelen. Belangrijker dan economische groei zijn eerlijkheid, solidariteit, duurzaamheid en welzijn. Daarom is de wereldwijde crisis volgens de ChristenUnie hét moment om een omslag te maken naar een duurzame economie. Een economie die rekening houdt met het welzijn van mensen, met de natuur en het milieu. Nederland moet de ambitie hebben om de meest duurzame en innovatieve economie van Europa te worden.

ONDERNEMEN MOET WEER LEUK WORDEN

Regels zijn op zichzelf vaak prima, maar er zijn nu zoveel regels dat die vooral belemmerend werken. Dat moet anders. Overbodige regels, zware vergunningstrajecten, te veel verplichte enquêtes en te strenge welstandseisen moeten worden afgeschaft. En dat geldt ook voor de vele subsidieregelingen. De overheid moet ondernemers vooral vertrouwen en kansen bieden, zodat die kunnen doen waar ze goed in zijn: ondernemen in plaats van papieren

invullen. Natuurlijk blijft er toezicht nodig, maar dan heel gericht. De financiële en economische crisis heeft laten zien dat bedrijven en banken de fout in gaan in de jacht naar steeds meer geld en bezit. De topsalarissen en bonussen zijn daar een voorbeeld van. De overheid moet er scherper op toezien dat banken en bedrijven verantwoorde beslissingen nemen, ook voor de lange termijn. Want anders draait de burger, als het mis gaat, weer op voor de kosten.

STEEDS MEER BEDRIJVEN GAAN VERANTWOORD ONDERNEMEN

Steeds meer bedrijven begrijpen dat succes niet alleen van de winst afhangt, maar ook van de manier waarop een bedrijf omgaat met zijn medewerkers, de omgeving, de natuur en het milieu. Om langdurig succesvol te zijn, moeten bedrijven maatschappelijk verantwoord ondernemen. En steeds meer bedrijven zijn daar ook druk mee bezig, ook als ze zaken in of met het buitenland doen. Veel bedrijven willen geen zaken meer doen met bedrijven die gebruikmaken van kinderarbeid of die mensenrechten schenden. Dat wordt door consumenten ook steeds meer gewaardeerd. Steeds meer mensen willen dat er in de winkels eerlijke producten te koop zijn tegen eerlijke prijzen. Daarom willen ze ook weten waar producten vandaan komen en hoe ze zijn gemaakt. De ChristenUnie wil maatschappelijk verantwoord ondernemen en consumeren stimuleren. Bedrijven hebben net zo goed als burgers normen en waarden nodig.

EEN COLLECTIEVE RUSTDAG IS GOED VOOR DE SAMENLEVING

Arbeid kan niet bestaan zonder rust. De ChristenUnie hecht veel belang aan de zondag als rustdag. Niet alleen omdat kleine ondernemers steeds meer in de verdrinking komen als ze gedwongen worden om op zondag hun winkel open te doen, maar ook omdat de rustdag de mogelijkheid biedt om naar de kerk te gaan. En ook omdat het een dag is waarop mensen tijd voor elkaar hebben, omdat zo veel mogelijk mensen vrij zijn.

MEER MENSEN GAAN LANGER WERKEN

In deze crisistijd is het heel belangrijk om de werkloosheid te bestrijden, maar over een paar jaar zullen we iedereen weer keihard nodig hebben. Want er gaan steeds meer mensen met pensioen, terwijl er minder jongeren op de arbeidsmarkt komen. Om ervoor te zorgen dat al het noodzakelijke werk toch wordt gedaan, moeten méér mensen gaan werken en ook langer blijven werken. Om ervoor te zorgen dat mensen tot hun 67ste kunnen blijven werken,

is de ChristenUnie voor invoering van een talentenbudget: een budget voor scholing, verlof of een aanvulling op een uitkering. Het budget kan ook gebruikt worden om eerder te stoppen met werken als iemand een zwaar beroep heeft.

HET WORDT GEMAKKELIJKER OM ARBEID EN ZORG TE COMBINEREN

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat mensen werk en zorg kunnen combineren, maar vooral ook dat mensen daarin hun eigen keuzes maken. De overheid kan niemand dwingen om te gaan werken, maar zij kan zich er wel voor inzetten de combinatie van arbeid en zorg gemakkelijker te maken. Dat vraagt bijvoorbeeld om financiële ondersteuning van gezinnen, uitbreiding van het ouderschapsverlof en flexibele banen, waardoor mensen de mogelijkheid krijgen om meer thuis werken of op uren die hen beter uitkomen, bijvoorbeeld onder schooltijd of 's avonds.

DE WONINGMARKT WORDT RECHTVAARDIGER

Ieder mens wil graag een goed huis om in te wonen. De vraag naar woningen is nog steeds groter dan het aanbod, en dat maakt woningen duur. De ChristenUnie wil de woningmarkt verbeteren, bijvoorbeeld door bestaande woningen te verbeteren, zodat het energieverbruik omlaag gaat. Dat is niet alleen beter voor het milieu, het bespaart ook energiekosten. Daarnaast wil de ChristenUnie de woningmarkt ook rechtvaardiger maken. Op dit moment kunnen mensen de kosten van de hypotheek op hun woning van de belasting aftrekken, waardoor ze minder belasting hoeven te betalen. Die regeling is vooral heel gunstig voor mensen met een hoog inkomen die in een duur huis wonen. Zij kunnen heel veel hypotheekrente aftrekken, en hebben daardoor een groot belastingvoordeel. Dat levert niet alleen veel minder belastinggeld op, maar het is ook niet eerlijk. De ChristenUnie wil de regels zo veranderen, dat het aantrekkelijker wordt om de hypotheekschuld geleidelijk af te lossen, dan om een zo hoog mogelijke schuld te laten staan. Dat principe schept ook ruimte om de hypotheekrenteaftrek te beperken tot een bedrag van € 750.000 en in de loop van 22 jaar afbouwen van maximaal 52 naar maximaal 30 procent. De ChristenUnie wil niet dat starters van deze maatregelen de dupe worden. De belasting op je eigen huis (het eigen woning forfait) kan daarom verdwijnen en de overdrachtsbelasting bij het kopen van een huis voor starters kan worden geschrapt; dat is 6 procent van de koopprijs. Op termijn wil de ChristenUnie de overdrachtsbelasting geheel afschaffen.

WE MOETEN ZUINIG ZIJN OP DE RUIMTE

Nederland is een klein land. De beschikbare ruimte moet goed worden verdeeld en ingericht, zodat er plaats is om goed te wonen, te werken en te recreëren en de natuur zoveel mogelijk wordt gespaard. Dit heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de manier waarop wij omgaan met vervoer. De ChristenUnie wil met name investeren in (regionaal) openbaar vervoer, fietsverkeer en binnenvaart en in veilige dijken. Omdat we de komende jaren als land financieel

krap zullen zitten, geeft de ChristenUnie de voorrang aan beheer en onderhoud van bestaande wegen, boven de aanleg van nieuwe wegen.

DE KILOMETERHEFFING HELPT TEGEN FILES ÉN IS BETER VOOR HET MILIEU

De enige echte mogelijkheid om het aantal files terug te dringen, is het invoeren van een kilometerheffing. Dit betekent dat een automobilist geen wegenbelasting meer hoeft te betalen, maar in plaats daarvan gaat betalen voor de ritten die hij maakt. In de spits gelden op drukke plaatsen hogere tarieven dan buiten de spits. En milieuvriendelijker auto's betalen een lager tarief dan andere auto's. Het doel van de kilometerheffing is dus niet dat mensen meer gaan betalen, maar dat ze anders betalen. De ChristenUnie wil dat dit systeem tussen 2013 en 2018 compleet wordt ingevoerd. Om de privacy van automobilisten te beschermen, wordt het aantal gereden kilometers maar voor een beperkte tijd geregistreerd en bewaard.

DE DIJKEN GAAN OMHOOG

Meer dan een kwart van ons land ligt onder de zeespiegel. Het onderhoud van duinen en dijken heeft veel aandacht nodig en zal de komende jaren veel extra geld vergen, want de zeespiegel stijgt, de bodem daalt, de winters zijn natter en soms valt er ineens heel veel water, dat dan snel moet worden afgevoerd. Daarom moeten we doorpakken met de Deltawet en het Deltaprogramma. Alle dijken en waterkeringen moeten worden verbeterd, ook met het oog op de klimaatverandering die zich langzaam maar zeker voltrekt. De waterschappen moeten een extra bijdrage en inspanning leveren bij het op orde houden van onze dijken en keringen. Onze grote kennis van water kunnen we ook heel goed gebruiken voor watervraagstukken elders op de wereld. Dat biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven.

WE HEBBEN HART VOOR DE BOEREN

De ChristenUnie heeft een sterke betrokkenheid bij de Nederlandse boeren. Wij zetten in op een sterke agrarische sector, en zoeken daarbij een goede balans tussen economie en natuur en milieu. We moeten voorkomen dat boeren gedwongen worden om tegen zo laag mogelijke kosten te produceren en daardoor steeds meer moeten investeren in schaalvergroting. Dat is een kant die de ChristenUnie niet op wil. Dat vraagt om goede afspraken binnen de hele Europese Unie. De overheid stimuleert boeren om te investeren in verbetering van dierenwelzijn, tegelijkertijd wordt de consument gestimuleerd om duurzame en diervriendelijker producten te kopen. Boeren kunnen bovendien een belangrijke taak vervullen in de bescherming van het landschap. De waarde van het landschap wordt steeds meer onderkend. De noodzaak om duurzamer te produceren geldt ook voor de visserij. De ChristenUnie is bezorgd over de dalende visstanden, maar ziet net als de vissers zelf ook dat goed beheer tot verbetering leidt. De verduurzaming van de visserijsector moet worden voortgezet, in heel

Europa en ook wereldwijd. Daar moet Nederland zich voor inspannen.

WE SCHAKELEN ZO SNEL MOGELIJK OVER OP DUURZAME ENERGIE

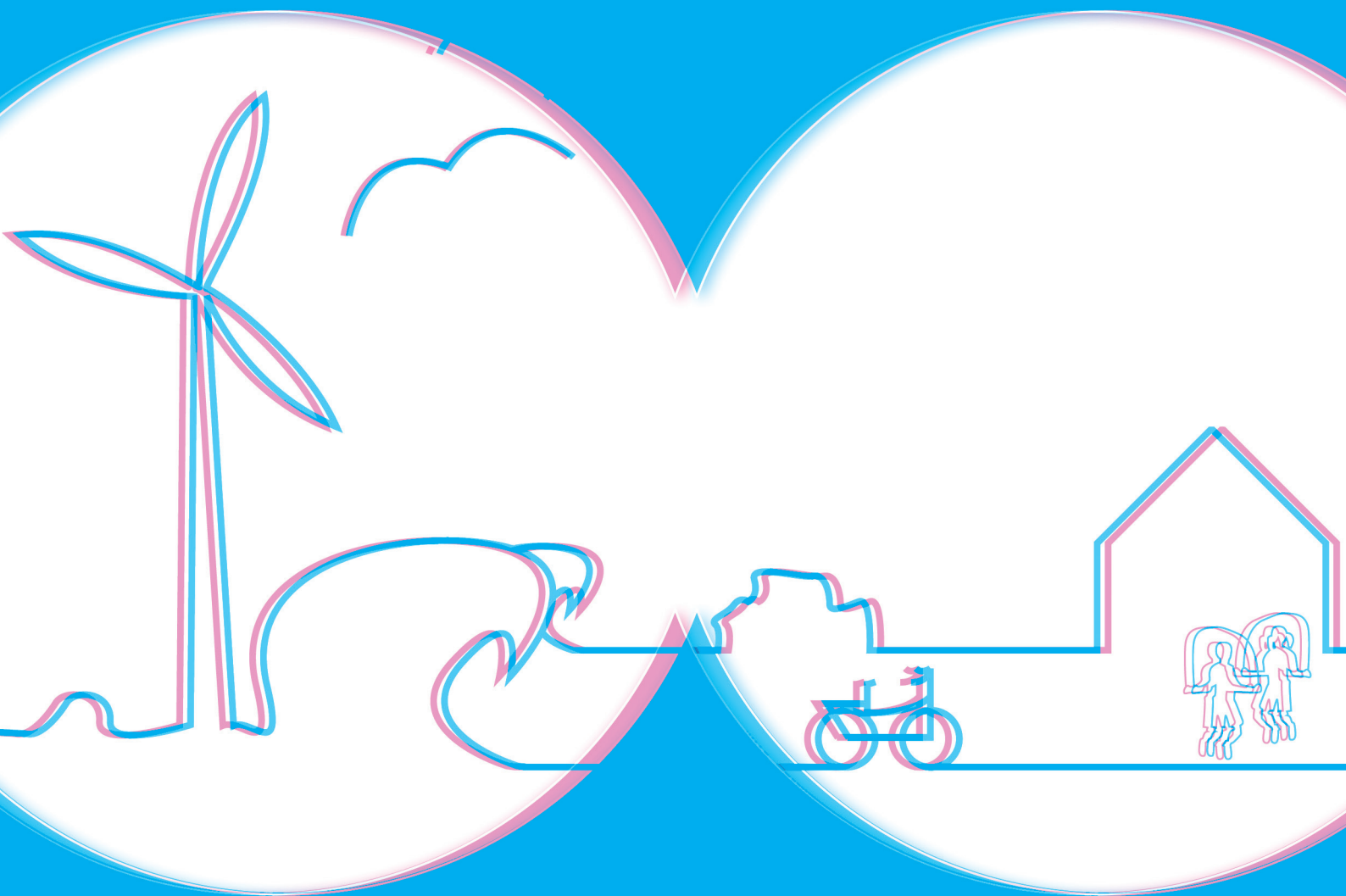
Fossiele brandstoffen zoals olie zijn eindig, en ze zijn ook schadelijk voor het milieu. Daarom wil de ChristenUnie dat Nederland zo snel mogelijk omschakelt naar duurzame energie. Niet-duurzame energie wordt fors duurder, het gebruik van duurzame energie wordt financieel gestimuleerd en deels ook verplicht. Om het energiegebruik naar beneden te krijgen, is ook een omslag in gedrag nodig bij consumenten. De overheid draagt hieraan bij door de introductie van een energiebesparingsaftrek voor particulieren, door ondersteuning van maatschappelijke duurzame initiatieven en maatregelen zoals goede fietsvoorzieningen en een beter openbaar vervoer. De ChristenUnie wil geen nieuwe kerncentrales, zolang er geen duurzame en betrouwbare oplossing is gevonden voor de problemen van veiligheid en afval.

ChristenUnie

**EEN LAND DAT
WERKT AAN EEN SOCIALE
EN DUURZAME ECONOMIE**

DIENSTBARE OVERHEID

De overheid is er voor de burgers, en niet andersom. Bestuurders en politici die dat beseffen, stellen zich vooral dienstbaar op. Zij leggen op een integere, eerlijke manier verantwoording af over wat ze doen en laten. Een dienstbare overheid zorgt voor goed bestuur.

HET VERTROUWEN TUSSEN OVERHEID EN BURGER VRAAGT HERSTEL XE "BESTUURLIJKE VERNIEUWING"

Het is op dit moment zorgelijk gesteld met het vertrouwen tussen overheid en burger. Om het vertrouwen te herstellen, is het vooral nodig dat politici integer zijn en eerlijk verantwoording afleggen over hun handelen. Zij krijgen bovendien pas vertrouwen als ze zelf ook meer vertrouwen geven. Dat betekent: minder regels, meer loslaten en burgers meer inschakelen als het gaat om plannen voor hun eigen leefomgeving. Op die manier stelt de overheid zich dienstbaar op aan de samenleving. Niet dat de overheid de mensen alles uit handen moet nemen. Iedere burger is in de eerste plaats vooral zelf verantwoordelijk om in zijn omgeving de handen uit de mouwen te steken. De overheid is er om die dingen te doen die burgers en instellingen niet tot stand kunnen brengen. De overheid is dus eerst en vooral bondgenoot van burgers, en helpt burgers om hun verantwoordelijkheid te nemen. De ChristenUnie wil een Handvest verantwoordelijk burgerschap opstellen, waarin staat wat de overheid en de burger kunnen en moeten doen om de samenleving leefbaar te houden. Want burgers hebben niet alleen rechten, ze hebben ook plichten.

WE HOUDEN DE DEMOCRATIE DICHT BIJ DE BURGER

Het bestuur van Nederland kent drie lagen: rijk, provincies en gemeenten. De gemeente staat het dichtst bij de burger. De kerntaak van de gemeente ligt in de zorg voor de directe leefomgeving van mensen. Een gemeente moet ervoor zorgen dat mensen kunnen wonen, werken en leven. De provincies vormen het regionaal bestuur, en zijn vooral verantwoordelijk voor verkeer en vervoer, landschap, recreatie en natuur, de provinciale ruimte en het regionale cultuurbeleid in de provincie. Het Rijk beperkt zich tot zaken die van landelijk belang zijn. Zowel het Rijk, als de provincies en de gemeenten zullen de komende jaren meer moeten doen met minder geld. Dat betekent dat zij sommige taken niet meer kunnen uitvoeren. Minder toezicht, meer vertrouwen en een simpeler systeem voor vergunningen kunnen heel wat kosten besparen. De komende jaren

zal het ook zeker gaan over gemeentelijke herindeling, omdat de samenvoeging van gemeenten kosten bespaart en tot betere dienstverlening kan leiden. De ChristenUnie is daar niet tegen, maar bij herindeling moet het niet alleen om efficiency gaan. De mening van burgers zelf is ook van belang bij beslissingen over samenwerking en fusies tussen gemeenten en de plaatselijke democratie mag niet op een grote afstand van de burgers komen te staan.

ONTWIKKELINGSHULP MAG NIET WORDEN AFGESCHAFT

Als rijk land mogen we niet alleen met onszelf bezig zijn. We zijn medeverantwoordelijk voor wereldwijde vraagstukken zoals armoede en ongelijkheid. We kunnen de armoede helpen bestrijden door ontwikkelingssamenwerking. Als we terugkijken dan zien we dat ontwikkelingssamenwerking soms heeft gewerkt en soms ook niet. Daar moeten we van leren. Een van de lessen is dat armoedebestrijding breder aangepakt moet worden dan via ontwikkelingssamenwerking alleen. Armoedebestrijding vraagt vooral ook eerlijke internationale handel, grensoverschrijdende investeringen en geld van migranten die bijvoorbeeld vanuit Nederland geld sturen naar de familie in hun thuisland. De ChristenUnie vindt dat er niet mag worden gekort op het budget voor ontwikkelingssamenwerking. Dit blijft ten minste 0,8 procent van het bruto nationaal product en moet op termijn omhoog naar 1 procent. De overheid zorgt ervoor dat het geld goed terecht komt, bijvoorbeeld via particuliere hulporganisaties die dicht bij de lokale bevolking staan. De overheid bevordert ook de eerlijke handel met ontwikkelingslanden. De economie van ontwikkelingslanden wordt versterkt als hun producten in Europa op de markt kunnen komen. En Europa moet ophouden producten tegen te lage prijzen te dumpen in ontwikkelingslanden, want daar kunnen de lokale ondernemers nooit tegenop.

WE HEBBEN EEN VEELZIJDIG LEGER NODIG

We hebben een flexibel leger nodig dat overal in de wereld verschillende taken kan uitvoeren. In de vorm van vredesmissies, en ook voor rampenbestrijding en hulpverlening. Een veelzijdige krijgsmacht moet ook de Nederlandse belangen kunnen beschermen, bijvoorbeeld tegen piraterij en terrorisme. Als onze militairen worden ingezet voor crisisbeheersing en vredesoperaties, dan wil de ChristenUnie dat daar een volkenrechtelijk mandaat voor komt, bijvoorbeeld van de Verenigde Naties. En de Tweede Kamer moet daarover goed worden geïnformeerd. Een veelzijdige krijgsmacht heeft voldoende geld nodig, maar moet wel

betaalbaar blijven. In de komende kabinetsperiode moet er bijvoorbeeld een beslissing worden genomen over de opvolging van de F-16 vliegtuigen. In dat verband wordt al heel lang over de JSF gesproken. De ChristenUnie heeft een voorkeur voor de JSF, maar dan moeten de toestellen wel voldoen aan de geluidsnormen en de prijs moet acceptabel zijn. Ook zijn er niet zoveel toestellen nodig, als een aantal jaren geleden werd gedacht.

DE EUROPESE UNIE HEEFT VEEL GOEDS BEREIKT

De Europese samenwerking van de afgelopen zestig jaar heeft vrede, stabiliteit en welvaart gebracht. Voor een klein land met een open economie als Nederland is de Europese Unie van groot belang. Toch willen we onze zelfstandigheid als land nooit opgeven. In Europa doen we alleen samen wat een land alleen niet kan. Europa gaat dus niet over het Nederlandse onderwijs, de gezondheidszorg, het familierecht en het belastingstelsel. Maar op het terrein van justitie, zoals bestrijding van mensenhandel, terrorismebestrijding en asielbeleid, is Europese samenwerking juist wel gewenst. En ook op het terrein van economie en de verbetering van het milieu en het klimaat. Op die terreinen kunnen we alleen vooruitkomen als we dat in Europa gezamenlijk aanpakken.

DE EUROPESE UNIE KRIJGT VOORLOPIG GEEN UITBREIDING

De Europese Unie is de afgelopen jaren sterk uitgebreid. Nu is het tijd om het tempo van de uitbreiding te verlagen. Laten we er eerst maar eens voor zorgen dat we de samenwerking met de huidige 27 lidstaten verbeteren en manieren vinden om met zoveel landen sneller besluiten te nemen. Als de Europese Unie in de toekomst nieuwe leden toelaat, dan moeten die landen in ieder geval op het Europese continent liggen, zoals IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en de landen van de Westelijke Balkan. De ChristenUnie vindt dat Turkije om geografische, historische en culturele redenen geen lid kan worden van de EU. Turkije komt wel in aanmerking voor het Europees Nabuurschap, wat mogelijkheden biedt voor samenwerking en ondersteuning. Maar dan moet Turkije wel voldoen aan de eisen: vrijheid van godsdienst, vrijheid van vereniging en vrijheid om politieke partijen te stichten.

HET MIDDEN-OOSTEN VRAAGT VAN ALLE PARTIJEN EEN VREDEGERICHTE HOUDING

Het Midden-Oosten XE "Midden-Oosten" is al jaren een brandhaard van spanning en geweld. Er lijkt nog steeds geen uitzicht op vrede en stabiliteit in de regio. In veel landen in het Midden-Oosten is er geen sprake van godsdienstvrijheid. Nederland moet daar actief voor opkomen. Wij vragen speciale aandacht voor de bescherming van christenen en andere religieuze en etnische minderheden. Israël neemt in het Midden-Oosten een bijzondere positie in. Sinds de Oslo-akkoorden van 1993 wordt geprobeerd een oplossing te vinden voor het conflict tussen Israël en

de Palestijnen. Het is wel duidelijk dat er pas een duurzame vredesregeling kan komen als Israël veilige en erkende grenzen heeft en als de wens van de Palestijnen voor een eigen staat wordt erkend. Als beide partijen samenwerken, vooral als het gaat om economie en veiligheid, geeft dat beide landen nieuw perspectief. Wij vragen van Israël en de Palestijnen beiden een constructieve, vredegezinde houding. Dat betekent dat Israël zich redelijk opstelt in nederzettingenbeleid en dat de Palestijnen Israël zonder mitsen en maren als staat accepteren.

WE TREKKEN LESSEN UIT DE FINANCIËLE CRISIS

De financiële crisis heeft voor veel problemen gezorgd, maar biedt ons nu ook de kans om hervormingen door te voeren, waardoor de economie en de overheidsfinanciën er voor de toekomst veel beter uit komen te zien. Zo willen we de arbeidsmarkt verbeteren, de woningmarkt en de zorg aanpakken, de bureaucratie terugdringen en een grote slag maken op het gebied van duurzaam produceren en consumeren. Wij mogen de komende generaties niet met een enorme staatsschuld laten zitten, en ook niet met slechte publieke voorzieningen zoals wegen, scholen en openbaar vervoer. Dat vraagt om keuzes. De ChristenUnie wil het jaarlijkse overheidstekort in 2015 met zo'n 16 miljard hebben verminderd. Dat is zeker haalbaar, door bezuinigen, verhoging van de AOW-leeftijd, beperking van de hypotheekrenteaftrek en het voorkomen van verspilling van geld bij het rijk, de gemeenten en de provincies, maar ook in de zorg of het onderwijs. Bij alle maatregelen wordt er voor gezorgd dat mensen met een laag inkomen of mensen in een kwetsbare positie, zoals gehandicapten, worden ontzien. Om in 2013 aan de financiële eisen van de Europese Unie te voldoen, stelt de ChristenUnie een tijdelijke Crisis- en Hersteltax voor, in de vorm van een tijdelijk BTW-verhoging van maximaal 1 procent.

DE AOW-LEEFTIJD GAAT OMHOOG NAAR 67 JAAR

Mensen worden ouder en blijven langer gezond. De levensverwachting zal de komende decennia met zo'n 3,5 jaar stijgen. Dat is een zegen, maar het kost wel meer geld: hogere kosten voor de AOW (een uitkering volgens de Algemene Ouderdoms Wet) en de pensioenen. Om een goede oudedagvoorziening in stand te kunnen houden, moeten mensen langer doorwerken. De AOW-leeftijd wordt vanaf 2015 in kleine stappen verhoogd naar 67 jaar. Eerst gedurende twaalf jaar met één maand per jaar; daarna gedurende zes jaar met twee maanden per jaar. Er komen wel meer mogelijkheden voor deeltijdpensioen en mensen met bijvoorbeeld een zwaar beroep kunnen ervoor sparen om eerder te stoppen met werken.

DE STERKSTE SCHOULDERS DRAGEN DE ZWAARSTE LASTEN

Belasting hoort erbij. Van de belasting worden alle publieke diensten betaald: het onderwijs, de zorg, de politie, het

leger, wegen, openbaar vervoer en bestuur. De overheid moet zo zuinig en efficiënt mogelijk met dat belastinggeld omgaan en daarbij het algemeen belang in het oog houden. De ChristenUnie vindt dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Daarom betalen mensen met meer draagkracht meer belasting, daarom wordt er meer rekening gehouden met gezinssituatie en gezinsomvang en is er ook oog voor de positie van alleengaanden. Het belastingstelsel moet bovendien zo eenvoudig mogelijk zijn. Lagere premies dus in plaats van allerlei toeslagen, zodat er minder geld wordt rondgepompt. De belasting moet ook gebruikt worden om ondernemerschap te stimuleren.

De ChristenUnie is voor vergroening van de belasting. Dat betekent dat meer belasting wordt geheven op milieuvriendelijke of milieubelastende producten, maar dat milieuvriendelijk gedrag wordt gestimuleerd.

De bovenstaande tekst is een samenvatting van het volledige verkiezingsprogramma. De complete en door het Uniecongres van de ChristenUnie vastgestelde tekst is te vinden op www.christenunie.nl.

CONTACT Partijbureau ChristenUnie Postbus 439, 3800 AK | 033 422 6969
Puntenburgerlaan 91, 3812 CC, Amersfoort | bureau@christenunie.nl | www.christenunie.nl